

Ministerstvo zahraničních věcí

Odbor - oddělení:

Referent:

14.8.1963

7

Čejka

Číslo:

215.060/63-7

Předchozí spisy:

Odtajněno dle č.j. 267.261/2001 - OZÚ

Datum: 22.5.2001

Pozdější spisy: Provedl: .....

Zároveň vyřízeno číslo:

Označení nutnosti, důvěrnosti atd.:

Tajné KURÝREM

Věc:

Informace o průběhu moskevských porad mezi delegacemi
KSSR a KS Číny

Pokyny pro kancelář:

Lhůta:

Upomenuto:

Připoj k expedici:

Expedici odešli:

- obyč.
- dopor.
- spěšně
- poslem
- let. poštou
- kurýrem:

Předpisy pro oběh spisu:

1/ vedoucí odboru * *Ur*

2/ expedice

3/ 2.t.o. na vědomí 17. 8. 1963 *

1 kopie připojit na pros. Holuba - Tichan / 13.9.63 / Tichan

4/ 7/2 Korea na vědomí 17. 8. 1963 *

*Vietnam na vědbní *Ur*

5/ zpět ref.

6/ *Ur* 17. 9.

nezanítat do Hlavové a

Informace (dat) na vědomí s. Hlavové,

15. srpna 1963

zde, uloženo v ČR na vědomí Tichan / 10/9.63 U

Čistopis vyhotoven:

Porovnáno:

Vypraveno:

Přílohy:

Do spisovny došlo:

Uloženo pod heslem:

*Rovněž s. Holub z Tichan je nyní v ČR
na dovolené, takže se může s informací
seznámit zde*

12. 2. 1963 " 7 5 "

Ur / 10/11

Z á s n o u :

ZÚ Peking zaslal stručný význam z informace velvyslance
s. Šedivého o průběhu moskevských porad mezi delegacemi
KSČM a KS Číny na aktivu diplomatických pracovníků vel-
vyslanectví a vedoucích pracovníků obchodního oddělení.
Navrhuje se zaslat polstatná část této informace ZÚ Pohjong-
jang, Hanoj a Tirana k interní informaci tituláře.

Návrh expedice:

Tajné! Kurýrem!

č. s. věc vpředu

Přílohy: 1

Velvyslanectví ČSSR

Pohjongjang

~~Hanoj~~

Tirana

V příloze zasíláme "Informaci o průběhu moskev-
ských porad mezi delegacemi KSČM a KS Číny" k informaci
tituláře. Tyto informace byly poskytnuty našemu peking-
skému velvyslanci s. Šedivému při jeho průletu Moskvou.
Důrazně upozorňujeme, že informace se nesmí využívat v
moskevských.

Vedoucí oddělení:

14. 7. 2001

Výtisk č.: 3
Počet listů: 1
tajované přílohy: 2/20
Ostatní přílohy: /

*vyhodoveno 3x;
list č. 1 - ZÚ Pohjongjang
" č. 2 - Tirana
" č. 3 - SPÚ*

Příloha k č.j. 028.060/63-7

Informace o průběhu moskevských porad mezi delegacemi
KSSS a KS Číny.

Po 2. světové válce vznikly další socialistické státy, postupně se vytvořila světová socialistická soustava. Komunistické a dělnické strany ve světě potřebovaly novou strategii a taktiku, která by odpovídala této nové situaci. Taková linie byla vypracována na poradě komunistických a dělnických stran v roce 1957 a dále rozvinuta a rozpracována na poradě v roce 1960 v Moskvě. Z porad příslušné dokumenty Deklarace a Prohlášení.

Komunistické hnutí se setkalo za posledních 20 let s úchylkami, které vyžadovaly vést boj na dvě fronty. V padesátých letech to byl revizionismus a pravý oportunismus. Ale už tehdy se začalo objevovat nebezpečí levého oportunistu, které rostlo a plně se projevilo v šedesátých letech. Proto byla v Prohlášení z r. 1960 formulace o nutnosti boje proti revizionismu jako hlavnímu nebezpečí, ale současně i proti dogmatismu, který se za určitých podmínek může stát rovněž hlavním nebezpečím.

Analýza rozvoje let 1961-1963 ukazuje, že tato formulace byla plně oprávněná a že nyní hlavním nebezpečím se skutečně stal dogmatismus, levý oportunistu.

Bude třeba ještě teoreticky upřesnit jak dalece se dá ještě hovořit o dogmatismu a nakolik je zde podobnost s trockismem z předválečného období v Rusku.

Bohužel hlavou tohoto levého oportunistu se stala jedna z velkých stran, která má velkou propagační mašinerii, velké a široké styky ve světě.

Připomeňme si, že první kroky KS Číny se objevily již v roce 1959. K prvnímu otevřenému vystoupení došlo vydáním sborníku Ať žije leninismus, v němž se KS Číny postavila proti dohodnuté marx-leninské linii. Současně začala provádět sektářské kroky za zády KSSS.

Proto došlo k setkání v Bukurešti, kde byla vyslovena všemi bratrskými stranami věrnost Deklaraci z r. 1957. Čínští soudruzi pokračovali ve svých výpadech, pokoušeli se dezorganizovat komunistické hnutí. Pak se v roce 1960 sešla Porada 81 komunistických a dělnických stran, již předcházela dvoustranná jednání KSSS a KS Číny a zasedání Komise. Po několik měsíců za zavřenými dveřmi byl veden boj s čínskou pozicí. Vedení KS Číny nakonec Deklaraci podepsalo, když se ukázalo, že je v izolaci. Byl to však manévr, neboť čínští soudruzi nechtěli tehdy prozradit své skutečné úmysly.

Třeba říci, že vedení ÚV KS Číny nepovažuje ještě nyní za možné vystoupit přímo proti Deklaraci a Prohlášení. Kryje se citováním dokumentů, přísahami věrnosti těmto dokumentům. Ale ve skutečnosti v této etapě formuluje své názory v rozporu s Deklarací a Prohlášením. Hlavní ostří je přitom namířeno proti KSSS, proti XX. a XXII. sjezdu KSSS a proti programu KSSS.

Možno se otázat, proč volí takovou taktiku. Proč takové útoky právě na teoretická, politická a ideologická rozhodnutí sjezdů KSSS? Protože tyto sjezdy se staly základem Deklarace a Prohlášení. Vystupují tedy nepřimo proti dokumentům, ale proti sjezdům. Chtějí obranně zničit kostru, srdce dokumentů.

Dále. Čínští soudruzi soudí, že na cestě k cíli jim překáží jedna z velkých stran, která je uznávána jako avantgarda komunistického hnutí. Čínští soudruzi se již dnes před ničím nezastavují a zvláště nyní co dělají, přesahuje všechny meze. To již není praktický boj, ale politické gangstérství.

Vedení KS Číny současně přeneslo rozpory do mezistátních vztahů (čínský postup v hosp. vztazích s námi - s. Andropov o tom vykládal i na ÚV KSSS - volání hanba - kulturních styků, žádná koordinace v zahraniční politice, vyvo-

lávání incidentů).

Naše cifry o obchodu znáte. Uvedu je, že v r. 1960 snížila ČLR obchodní obrat se všemi evropskými socialistickými zeměmi ve srovnání s r. 1959 o 15 % a v roce 1961 o dalších 40 %.

Naše strany již dávno znaly o názorech a akcích čínských soudruhů, ale přesto počítaly, že se podaří vrátit čínské soudruhy do komunistické rodiny, zastavit tento nebezpečný vývoj. Proto také se soustřeďovaly na to hledat cesty k překonání rozporů, snažily se pomocí vedení KS Číny místo okamžitého odsouzení, ukázat jim nebezpečí jejich počinání. Vzpomeňte kolik bylo dopisů ÚV KSSS, naší strany a druhých. Vzpomenu jen osobní úsilí samotného s. Chruščova. V roce 1958 se sešel s Mao Ce-tungem. Mao tehdy řekl, že Chruščov nám pomohl správně pochopit to, co jsme viděli v křivém zrcadle. Stalin chtěl dát Číňanům sníst horké kaštany. Kdo vystupuje proti Chruščovovi, řekl Mao, ten dělá chybu.

V roce 1959, když s. Chruščov přijel na oslavy desetiletí ČLR, opět se setkal se s. Mao. Atmosféra ale byla již jiná. V roce 1961 besedoval Chruščov 12 hodin s Čou En-lajem. Velmi otevřeně, se snahou o překonání rozporů. Obdobně měl besedu s Lu Siao, čínským velvyslancem a prosil, aby předal Mao Ce-tungovi. Pak, jak víte, byly další dopisy, byla polemika v otázkách atomových zbraní a přišly sjezdy některých evropských komunistických stran, mezi nimi i naší KSČ, kde znovu apel na čínské soudruhy. V roce 1962 více než 15 stran poslalo dopisy ÚV KS Číny a více než 50, které se otevřeně nebo důvěrným rozhodnutím vyslovily proti názorům KS Číny. Čínští soudruzi o tom věděli. Přesto vedení KS Číny neuznalo za vhodné vzít na zřetel tento kolektivní hlas a na podzim 1962 a na jaře 1963 rozvinulo útok proti KSSS a ostatním bratrským stranám. Vydalo známých 8 statí a poslední dopis ÚV KS Číny ze 14.6., který znáte. V něm jsou koncentrovaným způsobem pozice KS Číny

a mnohem otevřeněji než dříve. Jde o zatím poslední etapu předem připraveného a dávno promyšleného plánu uskutečňovat postupně linii na zakotvení vlastní čínské generální linie v komunistickém hnutí. Celým tímto vývojem se jako červená nit táhne licoměrný postup čínských soudruhů, o němž jsem již mluvil: na jedné straně podpisovat společné dokumenty, a na druhé straně jít proti nim.

V poslední etapě pak přistoupili čínští soudruzi i otevřeně k nedovoleným metodám, začali se přes hlavy bratrských stran a socialistických zemí, bez vědomí vedení těchto stran vměšovat do vnitřních věcí, začali narušovat suverenitu. Počítali s tím, že se jim podaří vytvořit opoziční skupiny, chtěli oživit nacionalisticky naladěné elementy uvnitř bratrských stran. Není náhodou, že stále čínští soudruzi dělají narážky na polské a maďarské události, a přišli s nimi i na jednáních mezi KSSS a KS Číny. Muselo jim být jasně řečeno, zda nechtějí oživovat nálady těch, kteří nesouhlasí s dnešní situací v Polsku a Maďarsku.

Příkladem nedovolených metod bylo rozšiřování dopisu ÚV KS Číny ze 14. června v SSSR a ostatních socialistických zemích. Dopis byl odevzdán 15. června v Moskvě a poté hned publikován, ale ještě téhož dne byl široce rozšiřován všemi způsoby. Tentýž den se objevil v Leningradě, v Dubně jej měli vědci na pracovních stolech. Číňané v Moskvě jezdili po členech ÚV, jezdili na závody a všude rozdávali dopis. U nás v tentýž den, kdy byl dopis publikován v *Žen-min ž-pao*, objevil se v dobrém českém překladu.

Zřejmě počítali, že pro svůj hrubý tón dopis nebude uveřejněn bez komentáře a chtěli vtít klín mezi vedení a stranu, mezi stranu a lid. Zřejmě i z toho, že prohlašovali, že se bojíme pravdy. V SSSR zřejmě hrála úlohu i ta okolnost, že 18. června mělo začít plénum ÚV KSSS. Byl zřejmý úmysl vnést rozladění i do ÚV.

V Moskvě a také v Praze bylo protestováno proti tomuto způsobu. Velvyslanec řekl, že mají právo rozšiřovat, ne jako

oficiální představitelé, ale jako komunisté. Řekl také, že budou pokračovat. Také skutečně pokračovali. Rozdávali na letišti. Auty vozili balíky na různé poštovní úřady, aby se centrálně nedalo podchytit. V Moskvě používali i sov. šoférů velvyslanectví, kterým tvrdili, že rozvázejí pozvánky pro různé instituce a zatím šlo o dopisy. Nezbyvalo než udělat kroky jež znáte. Sovětský soudruzi vypověděli 5 Číňanů, my jsme požádali, aby ČLR odvolala 3 čínské novináře a teprve, když vláda ČLR nevyhověla a jeden z novinářů byl i nadále v Praze, požádali jsme, aby do 48 hodin opustil ČSSR.

Sovětskému svazu nic také jiného nezbyvalo, než dát i na pořad pléna ÚV KSSS, třebaže se s tím původně nepočítalo. Třeba vůbec říci, že ani v KSSS ani v naší straně se nic dosud nepočínalo, že nebylo nic připraveno, tím méně vedena protičínská kampaň, jak nás čínští soudruzi obviňují. Teprve v průběhu pléna bylo tedy rozhodnuto informovat o celé záležitosti. Byli pověřeni s. Suslov, který informoval o ideologických rozporech s KS Číny, s. Ponomarjov, který hovořil o sektářské pozici KS Číny v komun. hnutí a s. Andropov, který hovořil o mezistátních vztazích. Plénium pak přijalo známé rozhodnutí, jež znáte.

Poté se začaly konat aktivity po celé zemi. Ty se nemohly přirozeně nezabývat čínskou pozicí. Všechny aktivity plně odsoudily čínské názory a postavily se za linii ÚV KSSS. Podle sovětských soudruhů na ÚV docházejí hory dopisů, v nichž všichni pisatelé volají neustupovat od XX. sjezdu a jeho závěrů.

Také u nás po uveřejnění otevřeného dopisu ÚV KSSS a po prohlášení ÚV KČP se začaly konat aktivity, na nichž je vysvětlován čínský postup.

Čínská strana využila také kongresu žen v Moskvě k tomu, aby rozšiřovala dopis. Na velvyslanectví byly zvány z delegací z LA, Afriky a Číňané s nimi pracovali. Příznačné, že ne celá delegace, ale jen ty s nimiž se jim zdálo, že na ně mohou

mít vliv a ty pak pozvali i do Pekingu.

Čínská delegace si vedla hanebně na kongresu. Na jediném zasedání v jedné komisi vystoupila čínská delegátka 32 x. Dnes se nestydí tvrdit, že neměli možnost svobodně hovořit. Odpověděla jim na to Cottonová ve svém prohlášení.

K hanebnému incidentu došlo po vystoupení indické delegátky, která hovořila k čínsko-indickému sporu. Nic urážejícího neřekla. Naopak. Vyzývala jako matka k tomu, aby mírovým způsobem byl spor vyřešen - tedy to co i Číňané říkají. Na to se zvedla čínská delegátka a s ní ostatní (byla početná delegace) a šly k tribuně. Předsedkyně jí neudělila slovo, neboť chtěla, aby k překladům svoje vystoupení napsala. Na to se Číňanka zmocnila tribuny a začala hovořit. Předsedkyně na znamení protestu odešla, odešlo předsednictvo a odcházely i delegace. Číňanka hovořila dále. Tento postup vyvolal rozhořčení a odsoudily jej i delegace, které měly k čínským názorům určité sympatie. Proto také, zdá se, Korejky a Vietnamky se zdržely hlasování o rezoluci. Korejky teprve později se pokoušely vysvětlit, že vlastně byly proti.

Ještě k jednomu incidentu došlo v Moskvě, z něhož Číňané u dělali obrovskou záležitost: rozbití vitriny na čínském velvyslanectví, podnapilí studenti anglicky pak se přiznali, Číňané na jednáních široce - sověti upozorňovali, že v ČLR se stalo více podobných případů a nic z toho nedělali.

Vylíčil jsem vše, abyste měli plný obraz. Současně abyste viděli, v jaké atmosféře začala jednání mezi KSSS a KS Číny. Čínský velvyslanec volal všem velvyslancům socialistických zemí termín příjezdu delegací - nikdo nepřišel. Jen Číňané všichni, kteří žijí v Moskvě.

Nyní k vlastním jednáním.

Na jednáních na zahájení bylo dohodnuto, neomezovat řeči, nepublikovat nic, nevystupovat veřejně v tisku. Vysloveno přání hledat cesty k překonání rozporů. Číňané nechtěli synchronní překlad, i když s ním zpočátku souhlasili. Zřejmě chtěli získat čas nařozmyšlenou v průběhu projevů.

Na jednáních vystoupily z každé strany celkem 4 osoby.

První hovořil s. Suslov, který vylčil stanovisko KSSS a ostatních bratrských zemí k současným hlavním problémům a sov. poznámky k dopisu ÚV KS Číny.

Poté po jednodenní přestávce vystoupil Teng Siao-pching. Hovořil celý den. Jeho projev obsahoval celou řadu útoků na KSSS. Proto bylo nutné, aby s. Suslov (rovněž po jednodenní přestávce) odpověděl. Teng Siao-pching si vzal na to znovu slovo, hovořil zase celý den. Nic nového, opakoval v podstatě to, co v prvním projevu, přednesl však nová obvinění proti KSSS. Byla zřejmá snaha čínské delegace vyhnout se vlastní diskusi o ideologických problémech. Proto sov. delegace se snažila rozbit tento kruh a přivést čínské soudruhy k širší diskusi.

Jako druhý vystoupil s. Ponomarjov a soustředil se na sekretářskou práci KS Číny v komunistických stranách. Podstatu vystoupení najdete v příslušné části otevřeného dopisu ÚV KSSS. Na to hovořil Pcheng Čen k otázce války a míru, k formám přechodu. Dále hovořili s. Andropov a Kan Šeng. Poslední se soustředil hlavně na obhajobu Stalina. Opakoval, že Stalin byl vynikající marxista-leninec a že jeho kritikové si jeho kritikou hodili kámen na vlastní hohy. KS Číny tím, že obhajuje Stalina, obhajuje marxismus-leninismus, vystupuje tím v zájmu světového komunistického hnutí a sovětského lidu. Pak se zabýval otázkou diktatury proletariátu a otázkou strany. Obvinil KSSS, že prý předčasně odstranila diktaturu proletariátu a předčasně se stala stranou všelidovou.

K hlavním pozicím Číňanů v jednotlivých otázkách se ještě vrátím.

Předtím ještě vylíčím průběh jednání až do konce.

V odpověď na čínské útoky učinila sov. strana prohlášení, v němž protestovala proti čínským výpadům. Čínským soudruhům bylo řečeno, že takové výpady takového druhu nepřicházejí od přátel a bylo jim jasně dáno najevo, že úmysly vbít klín mezi vedení a stranu jsou marné. Suslov velmi teple hovořil o s. Chruščovovi.

V závěru Teng Siao-pching učinil prohlášení, v němž čínská strana konstatovala, že výměna názorů byla ostrá, ale užitečná a hovořil o léku, který je hořký, ale pomáhá pacientovi. Navrhl pak, aby jednání bylo přerušeno, a aby pokračovalo, až to oba ÚV budou považovat za potřebné. Také sovětská delegace v odpovědi hovořila o užitečnosti jednání, vyjádřila lítost, že čínští soudruzi obešli její konstruktivní návrhy, předložené v průběhu jednání a vyjádřila naději, že ÚV KS Číny bude napříště postupovat v duchu jednoty a překonání rozporů. Sovětská strana pak navrhla komuniké. Číňané s ním v podstatě souhlasili. Postavili se jediné proti návrhu, že obě delegace se dohodly, aby v průběhu a do konce jednání byla přerušena veřejná polemika. Čínští soudruzi sice se nemohli otevřeně postavit proti návrhu, ale manévrovali tak, že návrh nakonec byl vypuštěn. Zpočátku nechtěla čínská delegace také, aby v komuniké bylo uvedeno, že byly projednávány hlavní otázky současnosti, ale pak souhlasila. Na závěr jednání byl pro delegaci uspořádán předsednictvem oběd, kde byl i s. Chruščov. Snaha o vytvoření otevřené atmosféry. Tam sděleno čínské straně, že souhlas a tím, aby jednání pokračovala v Pekingu. Pro vás orientačně lze předpokládat, že to bude asi v Říjnu, i když o termínu zatím dohoda není. O jednotlivých otázkách, o nichž se hovořilo v průběhu jednání (viz dokument v příloze).

Shledání k jednáním

- 1) Pozornost ze sovětské strany soustředěna na dopis ÚV KS Číny. Bylo ukázáno, že v dopise, který představuje koncentrovaný výtah názorů obsažených v předešlých statích čínských soudruhů, svévolně vykládá Prohlášení z r.1960, převrací na hlavu jeho hlavní formulace a útočí na KSSS. Náležité politické zhodnocení dostal však především ten fakt, že dopis přináší návrhy na novou generální linii. Čili jinými slovy, jestliže dříve čínští soudruzi skrývali svůj nescouhlas s Prohlášením a současně na něj při-

sahali, nyní veřejně prohlašují, že komunistické hnutí nemá generální linii, resp., že generální linii v Prohlášení považují za zastaralou a chtějí ji zaměnit svojí novou linií, svými 25 body. Nyní se ukázalo, že čínští soudruzi ne-souhlasí s moskevskými dokumenty. To je hlavní závěr z hodnocení dopisu, kterého musíme i my plně využívat.

Čínským soudruhům jde o celou generální linii, ne o jednotlivé otázky. Dopis ÚV KS Číny je programovou platformou pro vedení boje proti společné linii celého komunistického hnutí.

Dopis ÚV KSSS z 30.3. naproti tomu je plně v linii Prohlášení z roku 1960.

- 2) Čínští soudruzi se v průběhu jednání snažili vyhnout se diskusi o hlavních problémech současnosti. Sovětští soudruzi je stále vraceli k těmto otázkám. Pak se Číňané dotkli těchto otázek, ale jen částečně, pokud se týkaly otevřeného dopisu ÚV KSSS, (který jak známo sovětští soudruzi vysvětlují, že úmyslně - nešel na všechny otázky a všiml si politických problémů).

Ukazuje se, že čínští soudruzi vnutili našim stranám otevřený ideologický boj, nešli na zastavení polemiky, naopak. Že jsou rozhodnutí jít daleko, ukazuje poslední prohlášení vlády ČLR k otázce jaderných pokusů.

Nezbývá než přijmout tento otevřený boj, zkřížit zbraně. Je to velmi složité, ale v důsledku postoje vedení KS Číny není jiného východiska.

Čínští soudruzi nechtějí zmírnění, překonání rozporů, torpedují zahraniční politiku SSSR a ostatních socialistických zemí a vytvářejí tak velmi nebezpečnou situaci. Od samého začátku sporu bylo jasné, že objektivní příčiny u rozkolu neexistují. K rozporům a současným obtížím došlo v důsledku rozkolnické činnosti vedení KS Číny. Čínským soudruhům nikdy nešlo o vyjasnění problémů uvnitř komunistického hnutí, protože by byli museli velit jinou taktiku. Šlo jim o

dalekojdoucí politické cíle. Proto proklamovali protile-
ninskou koncepci, že menšina se nemusí podřizovat větši-
ně. Začali s teoret. a ideolog. rozporů a nyní přinesli
do oblasti konkrétní politiky a praxe. Proto nevedou už
dávno soudružskou polemiku, ale postupují stejně jako troc-
kisté.

Pravými příčinami rozporů je tedy maloburžoazní levý oportu-
nismus čínských soudruhů, (prostudujte si při té příle-
žitosti znovu Leninovu Dětskou nemoc) skutečnost, že vede-
ní KS Číny sklouzává stále více na pozice úzkého naciona-
lismu.

Maloburžoazní nacionalismus je všude živnou půdou pro le-
vý oportunismus, aventurismus a trockistické tendence. Na-
cionalismus přivedl k počínštění marxismu.

Vedení KS Číny chce zaměnit leninismus maocetunismem.

Liu Šao-čchi prohlásil na poradách v r. 1960 v interview
s A.J.Strongovou: "Marx a Lenin byli Evropané ... Mao Ce-
tung nejen rozvil marxismus v nových podmínkách, ale vy-
tvořil čínskou nebo asijskou formu marxismu".

Kuo Mo-žo prohlásil v projevu v březnu 1960 o úkolech his-
toriků něco podobného.

Tento nacionalismus zrodil velkochanský šovnismus - stavě-
ní lidí Východu proti Západu. Žen-min ž'pao napsalo, že v
době, kdy tzv. kulturní západní národy lovily ještě v le-
sích zvěř, náš lid (čínský) vytvořil již světovou kulturu.
Číňané prý první měli raketu a budh. mnich objevil Ameri-
ku. Nacionalismus vyvolal i avantgardní tendence vedení KS
Číny, jeho snahy po hegemonii.

Svou avanturistickou linií se snaží vnutit vedení KS Číny
celému komunistickému hnutí. Usiluje o vedoucí místo v hnu-
tí, snaží se diktovat svoji vůli všem druhým bratrským ze-
mím. Ty, kteří nesouhlasí, obviňují, že zradili marxismus-
leninismus.

Příčiny celého kursu vedení KS Číny je třeba vidět samozřej-
mě i v kultu osobnosti v ČLR.

Vedení KS Číny hovoří o normách stranické demokracie, ale ona fakticky neexistuje. Posud není ani slohu o sjezdu KS Číny a nekonala se - kromě jednoho - ani zasedání sjezdu. Ovšem na VIII. sjezdu říkali čínští soudruzi: vy máte jen zasedání ÚV, ale my budeme mít každý rok sjezd. Zasedání ÚV se konají jen zřídka. Sami víte, že kritika je zakázána.

Na závěr co dále.

1. Čínská taktika zřejmě půjde dále cestou pohybovat se na pokraji rozkolu a provokovat SSSR a ostatní socialistické země.
Vědí, že nebudeme mlčet, ale přesto že budeme zdrženliví, že nepůjdeme na kvalitu jejich sprostých útoků, počítají s tím, chtějí toho využívat tím, že sami budou široce a neodpovědně využívat.
2. Zřejmě chtějí vyhrát čas. Musí znovu připravit svůj lid, neboť nepočítali s publikací dokumentů a sovětských reakcí a není sporu, že vážnost situace, která se vinou čínských soudruhů vytvořila, znepokojuje čínský lid a že otevřený dopis ÚV KSSS bude mít svůj vliv. Jsou zprávy, že jsou podnikány represálie proti jinak smášelejícím osobám, zesílili ideologickou práci uvnitř strany. Čínští soudruzi musí vedle toho vypracovat své další kroky. Informace, že má započít plénum ÚV KS Číny. Prohlášení vlády ČLR svědčí, že netrpělivě využívají každého kroku k pokračování útoků a že i kvalitou jdou až do nepředstavitelné hrubosti.
3. V drobných vztazích se snaží ukazovat, že postupují korektně a že chyby děláme my. Zvýšené sledování socialistických ZÚ v Pekingu. V obchodech i jinde pokyn, aby se chovali více než loyálně.
4. Zesílili práci s druhými stranami. I tam bude taktika zdržování. Záleží jim na tom, aby se co nejméně stran vyslo-

vile po boku KSSS. Vhod jim bude i to, kde se některé KS strany nevysloví, nezaujmou pozici. Usilují o to, aby mohli dokázat, že jde o rozpory dvou stran, nikoliv KS Číny a ostatních komunistických a dělnických stran.

5. Přešli k otevřené protisovětské propagandě (o spekulaci v SSSR, útoky přímo na KSSS, na s. Chruščova), k útokům na ostatní socialistické země (kampaně proti nám v souvislosti s novináři KS Číny). Vymýšlejí si na socialistické země, aby mohli vést podryvnou práci.

Příloha k č.j. 028.060/63-7

T a j n é !

Poznámky k dnešnímu stanovisku vedení KS Číny k hlavním otázkám současnosti a k některým otázkám jeho činnosti.

---

1. Hodnocení naší epochy.

V současné době existují dva proudy: socialistický a národně osvobozenecský, jež kladou čínští soudruzi na stejnou úroveň.

Znamená to, že odešli od rozhodující úlohy socialistického tábora a odešli od Prohlášení, kde se ukazuje, že hlavní rozpor existuje mezi kapitalismem a socialismem. Číňané tvrdí, že uzlovým rozporem je rozpor mezi závislými národy a imperialismem. Čínští soudruzi tvrdí, že národně osvobozenecské hnutí zemí Asie, Afriky a Latinské Ameriky má rozhodující význam pro věc mezinárodního proletariátu v celku.

Pen Čchen řekl: hlavní zónou bouří světové revoluce není socialistický systém, ale oblast Asie, Afriky a Latinské Ameriky. Asi to znamená podle čínské strany, že drobná buržoazie nebo dokonce národní buržoazie je hlavní revoluční silou současnosti.

Čínští soudruzi vypracovali teorii o tzv. zóně států mezi socialismem a kapitalismem na niž je namířeno ostří boje imperialismu. Taková teorie teoreticky neobstojí. Prakticky škodí, zaměňuje třídní přístup přístupem geografickým. V průběhu jednání čínská delegace pomlouvala KSSS, že prý mluví o vymizení všech rozporů. Sovětská delegace ukázala, že KSSS vede velmi ostrý boj socialismu s kapitalismem.

2. Mírové soužití a hospodářské soutěžení.

Číňané neuznávají, že boj za mír a mírové soužití je prvořadým. Prohlašují, že mírové soužití není prostředkem k rozvoji třídního a revolučního boje. Čínská delegace obviňovala KSSS, že prý odešla od marxisticko-leninského názoru na válku a mír, že se bojí jaderného vydírání a jde na ústupky USA.

Čínští soudruzi slovy neodmítají mírové soužití, ale ve sku-

tečnosti odešli od této téze Prohlášení. Ve skutečnosti jdou na zostření situace. Jako taktický kurs vyzdvikují ostřím proti ostří a mírové soužití označují za kapitulanství. Tvrdí, že nesmíme se zastavovat před revoluční válkou, které mají vzít na sebe socialistické země.

Komunistická strana Číny reviduje Prohlášení o tom, že hlavní vliv na rozvoj revoluční věci má hospodářské budování. Je proti hospodářskému soutěžení. Předtím chtěli předejít Anglii. Proti hospodářskému soutěžení začali čínští soudruzi vystupovat až když začaly hospodářské neúspěchy v důsledku vážných chyb.

3. Válka a mír.

Čínská delegace stavěla problém jen tak, že existují dvě možnosti: buď bude válka nebo nebude válka. Současně kladla důraz na fatalní nevyhnutelnost války. Tím odmítají Prohlášení o možnosti odvrácení války. Zdůrazňují, že je možné jít na kraj války (tak bylo v Karibské krizi). Nedoceňují nebezpečí nukleární světové války. Mao Ce-tung na zasedání v roce 1957 řekl známý výrok, že polovina lidstva bude ve světové válce zničena, ale imperialismus bude smeten. Změnili čínští soudruzi po Prohlášení svůj názor? Ne. Pouze skrývají před svým lidem pravdu. O atomové válce tvrdí, že atomová zbraň je papírový tygr. Totéž dělají o všem i imperialisté.

4. Národně osvobozené hnutí.

KS Číny jednostranně vyzdvihuje otázku národně osvobozeného hnutí. Pomlouvá KSSS a ostatní bratrské strany, že nedoceňují národně osvobozený boj, že se k němu chovají pasivně a že pomoc těmto zemím chápou jako břemeno. Proti tomu stojí však fakta: pomoc SSSR a našich zemí Alžír, Indonésii, Jemenu. Potíž je v tom, že o tom nelze hovo-

Čínští soudruzi nedoceňují sami výsledky národně osvobozenického hnutí, že nyní již je pod jhem kolonialismu jen 50 miliónů lidí. Neuznávají proto také, že v současné době je hlavní formou pomoci proti hospodářské expansi imperialistů v těchto zemích. Cožpak ozbrojeným bojem lze zajistit hospodářskou nezávislost? Vedení KS Číny chce odtrhnout národně osvobozenické hnutí od socialistického tábora.

Zvláštním prostředkem k izolaci od socialistického tábora je hlásání zvláštnosti zájmů národů Asie, Afriky a Latinské Ameriky, solidarity, která má tyto země přetvořit ve zvláštní skupinu, založenou na geografických a rasových principech. Odporuje to marxismu-leninismu. Příklad: v Tansanice mluvila čínská delegace o sovětské delegaci a dalších: to jsou bílí, s nimi není možno domluvit se o boji proti imperialismu. Neuznávají prakticky nekapitalistickou cestu v osvobozených zemích, což jinak znamená, že tam kde není proletariát, měla by být jen cesta kapitalismu a pak teprve socialismu.

5. Formy přechodu.

Čínští soudruzi formálně tvrdí shodně s Prohlášením, že existují dvě cesty: mírová a ozbrojená. Současně tvrdí, že rozvoj národně osvobozenického hnutí je hlavním úderem na vládnoucí třídy kapitalistických metropolí, což je proti marxismu-leninismu.

Fakticky zdůrazňují jen ozbrojený boj a dokazují nemožnost mírové cesty. Tuto jedinou cestu revoluce bez přihlídnutí k situaci chtějí vnutit všem stranám. Pomíjejí zcela leninské učení o revoluční situaci (v dopise ÚV KS Číny není ani slovo o revoluční situaci, hovoří se jen o světové revoluci). Je to avanturistická linie. Chtějí revoluci i tam, kde pro to není nyní situace.

KS Číny pomlouvá, že KSSS prohlašuje, že revoluci lze dělat jen mírovou cestou. Kritizují, že KSSS se zrekla diktatury proletariátu, že propaguje parlamentní formu a že chce tak zlikvidovat národně osvobozenické hnutí. Prý chce vítězství

nejprve v kapitalistických státech a pak teprve přejít k revoluci jinde.

6. Kult osobnosti.

Číňané znovu zvedají na štít Stalina. Chtějí komunistickému hnutí vnutit kult osobnosti, nebo alespoň semknout kolem sebe lidi, kteří souhlasí s ideologií kultu. Chtějí zpět období, kdy jeden člověk jako bůh rozhodoval o osudech národů a sám řešil otázky činnosti všech stran. Období, kdy místo socialistické zákonnosti jsou dovoleny represálie, kdy se nedbalo o zvyšování životní úrovně a nehlédalo se na potřeby řadového člověka, čínská delegace prohlašuje, že oni vždy správně hodnotili Stalina.

7. Hodnocení XX. sjezdu a Program KSSS.

Čínští soudruzi dříve kladně hodnotili XX. sjezd. Nyní je to jinak, což je v rozporu s Prohlášením, které KS Číny podepsala. Kdy byli čínští soudruzi otevření? Na VIII. sjezdu, kdy kladně mluvili o XX. sjezdu nebo nyní? Čínská delegace prohlašovala, že chtěli v prvních letech pomoci KSSS, která se nacházela v obtížné situaci a že jejich poměr k XX. sjezdu je důsledný. Obviňují KSSS, že prý pod rouškou boje proti kultu osobnosti měli být zaměnění představitelé stran, kteří byli nepohodlní a že KSSS prý ignoruje úlohu osobnosti. Delegaci bylo vysvětleno, že KSSS uznává dvě stránky osobnosti Stalina s důrazem ovšem na nedostatky. To vedlo v SSSR k velkým úspěchům.

8. O revizionismu a dogmatismu.

Čínská delegace vůbec nehovořila o nutnosti boje proti dogmatismu a sektářství. Staví na hlavu pojem dogmatismu, vymezený Leninem. Využívá boje proti revizionismu jako kouřové clony k organizování rozkolu.

1000
1000 1000 1000

9. Světová socialistická soustava.

Jak již bylo řečeno, nevidí čínští soudruzi rozhodující úlohu socialistického tábora, neuznávají nutnost rozvíjet socialistické souručenství, posilovat vliv socialistického tábora na události a přeměnit jej v rozhodující sílu. V dopise ÚV KS Číny ze 14.6. není ani slovo o úloze socialistické soustavy. Skutečnost je, že růst moci SSSR v ekonomickém scutěžení pomohly růstu revolučního hnutí současnosti.

Ten Siao-pching uvedl 7 podmínek, za nichž se může světová socialistická soustava stát rozhodující silou.

KS Číny stojí stranou dění socialistického tábora. Neuznávají dělbu práce, pomoc a podporu druh druhu, místo toho vyzdvihli koncepci o budování socialismu při spoléhání se na vlastní síly. RVHP pomlouvají jako nástroj SSSR, který si chce ekonomicky podřizovat socialistické země a mluví o rovnoprávnosti, nezávislosti, která prý v RVHP není.

Snížili, rozervali hospodářské svazky se socialistickými zeměmi, jdou směrem sutarkie.

Útočí na socialistické země. KSSS prý chce navazovat svoji vůli, poměr otce a syna (Albánie). Prohlašují, že v socialistickém táboře vyvolal XX. sjezd chaos. Bylo ukázáno, že sektářská linie KS Číny je příčinou všech procesů v komunistickém hnutí, podpora Albánců, politika ostřím proti ostřím a politika budování vlastními silami je krokem k oslabení socialistického tábora. Chaos povstal tam, kde zvítězily čínské názory. Viz čínské hospodářství, kde se již tři roky nepublikují plány, data. Tvrdí, že prý v socialistických zemích rozkládá buržoazní ideologie státní a stranický aparát. Stále obnovují polské a maďarské události. Chtějí rozdmýchat nacionalistické nálady v těchto zemích. Demagogicky chtějí spojovat XX. sjezd s těmito událostmi.

V otázce Jugoslávie byl vznesen na čínské soudruhy dotaz. Prvně změnili svůj názor na Jugoslávii, když ještě před léty nazývali Jugoslávii socialistickou zemí a nyní místo ane-

lýzy jen útočí. Bylo odmítnuto tvrzení čínské delegace, že KSSS vzala na sebe v roce 1960 v nějaké krizi závazek nepovežovat Jugoslávii za socialistickou zemi.

10. Sovětsko-čínské vztahy.

Čínská delegace přišla s řadou nám již dříve známých obvinění. Argumenty nedovedla uvést. V první řadě to bylo obvinění pokud jde o odvolání specialistů. Dále obvinění z podkopné práce a jako příklad přechod čínských občanů do SSSR (Sinsan). Za Stalina prý byla Číně poskytována internacionální pomoc. Bylo jim řečeno, že po smrti Stalina se pomoc zvýšila osmkrát, 22 vojenských závodů a dalších 33 se buduje (jež ovšem Číňané nechtějí dostavět), poskytnuta výzbroj k modernizaci armády, výstavba průmyslových závodů atd. Čínské delegaci bylo ukázáno, že byly dvě linie. Jedna linie KSSS na rozvoj vztahů, druhá KS Číny na zostření vztahů, snižování spolupráce ve všech oblastech, vyvolávání incidentů a snaha vytvářet napjatou atmosféru, která by ospravedlňovala protileninský kurs a rozkolnickou činnost. Vedení KS Číny se chce osvobodit od Světové socialistické soustavy, mít svébočné ruce pro boj proti KSSS a druhým bratrským stranám. Tomu podřizuje celý mechanismus státních styků. Chce svalit vinu za hospodářské obtíže na KSSS, zbavit se odpovědnosti.

Vedení KS Číny podkopalo spolupráci a společné zájmy v oblasti obrany a zahraniční politiky (ostřelování ostrovů, Karibská krize, čínsko-americká jednání, vztah k Japonsku). V ČLR je vedena široká protisovětská kampaň. Je využíváno každé záminky k podněcování protisovětských nálad a zhoršování vztahů.

Hlavní celková obvinění čínské strany lze shrnout asi takto:

- a) KSSS použila XX. sjezdu, aby provedla revizi marxismu-leninismu,

- 7 -

- b) jde do spolku s Kennedym a vystupuje v bloku s Tito,
- c) vystupuje prý proti revoluci. Hlavní prý je dělat nebo nedělat revoluci,
- d) za likvidaci národně osvobozenického hnutí,
- e) provádí prý bílý rasismus,
- f) dovedla prý komunistické hnutí na pokraj rozkolu.

11. Sektářská a frakční činnost ÚV KS Číny.

V Prohlášení se uvádí, že komunistické strany musí dbát společně vypracovaných závěrů, nedělat žádné akce, jež by podřývaly jednotu komunistického hnutí, dbát principů proletářského internacionalismu.

Vedení KS Číny se bezpříkladně vměšovalo do vnitřních věcí bratrských stran. Provádí širokou propa-gandu svých názorů mezi členy komunistických stran přes hlavu vedení těchto stran. Nutí jiné přijmout jeho linii. Snaží se pod svým vedením vytvořit blok z vyloučených avanturistů, protistranických elementů.

Strany, jež s KS Číny neseouhlasí, prohlašují za nepřítel, za přísluhovače imperialismu.

Vyzývá de facto k svržení marxisticko-leninského vedení bratrských stran. Neboť jak jinak chápat výzvy ke sjednocení, s kým se chce KS Číny sjednotit, jestliže většina je proti. Vytváří blok menšiny v komunistickém hnutí, vytváří protistranické frakční skupiny v různých KS (Belgie, Rakousko, Austrálie, Itálie, USA, Brazílie) navazuje styky s trockisty. Platforma vedení KS Číny je protileninskou platformou rozkolu a frakčního boje (propagace zvláštní čínské linie, rozesílání miliónů brožur, verbování v komunistických stranách).

Roztrhávají organizační svazky v komunistickém hnutí (odešli z časopisu Otázky míru a socialismu, vystoupili z Fondu mezinárodní pomoci).

Vedení KS Číny pomlouvá KSSS a SSSR a druhé socialistické strany a země, falšuje jejich kroky.

Neleninsky přistupuje k možným důsledkům rozkolu.

Frakční činnost přeneslo vedení KS Číny i do masových bezpartijních mezinárodních organizací. Propaganda má ohlas u reakce. Činnost KS Číny vítají i trockisté.

(Tajemník výkonného výboru IV. internacionály Žermen (fon.) otiskl v mezinárodním oficiálním žurnále trockistů stať, v níž napadá program KSSS téměř z těchto pozic, jako jsou pozice čínských představitelů.

IV. internacionála zaslala v roce 1960 otevřený dopis ÚV KS Číny, v němž vítá její názory.

Vedení KS Číny veřejně provádí subjektivní svou formou nepřátelskou kritiku bratrských stran (KSSČ, KS USA, Francie, Itálie, Indie, špiní vedoucí činitele KS Iráku (prý fikce mírového soužití), KS Alžírka (prý byli proti národně osvobozenckému hnutí).

KS Číny nedodržela dohodu o zastavení polemiky, neboť otištění dopisu ze 14.6. obnovilo polemiku. To vše svědčí o porušení proletářské disciplíny vedení KS Číny, o jeho frakční činnosti. Nyní je jasné proč nechtěli čínští soudruzi ani slyšet, aby v Prohlášení z r. 1960 byla zmínka o nepřipustnosti frakční činnosti.

12. Zahraniční politika.

Normalizace vztahů dvou velkých jaderných velmocí SSSR a USA vyvolává u čínských soudruhů negativní postoje. Co chtějí čínští soudruzi, aby se USA a SSSR dostaly do sebe? Vedení KS Číny v období Karibské krize hlavní palbu vedlo ne proti imperialistům, ale proti SSSR. Zaujalo pozici kritika stojícího stranou a ne pozici bojového soudruha. Vědomě usilovalo o zotřednění již tak napjaté situace.

K otázce Indie.

Vedení KS Číny vztahem k Indii narušuje kurs mírového soužití s těmito zeměmi a linií podpory národně osvobozenckého hnutí, ohrožují vliv socialistických zemí na Indii. Čínská delegace prohlašovala, že SSSR prý nepodpořil Čínu a podporuje Indii.

Telegram z Moskvy

Sovětský postřep v občinské otázce
Ev.č.SP: 11631 Kr 7/9 2

Došlo: 20.11.63 18,55

Zprac: 20.11.63 22,00

K exp: 21.11.63 09,00

Výtisk č. 17

KPR, G, Kl, R, TO

Sovětský tisk po nedávných projevech Chruščova přerušil polemiku s ČLR. Nedává žádnou příčinu či impuls k jejímu pokračování. V TO MID soudí, že toto opatření zasáhlo čínskou propagandu velmi silně. V min. dnech se objevila 5. stať proti SSSR v listu Žen min. Že Bao. Její autoři shromáždili všech údajných 2.000 sov. public. vystoupení proti ČLR. Čínská propaganda tvrdí, že v SSSR veřejná protičínská kampaň pokračuje a nabývá na síle. Je to provokace, která má za cíl vyvolat odpověď SSSR a zahájit tak znovu polemiku. V TO MID mají ověřeny zprávy, že v Djakartě v průběhu sport. her navě osvob. sil GANBEO čínští představitelé usilují o rozštěpení org. a vytvoření nové, vlastní. K této otázce již bylo vyjádřeno sov. stanovisko v Komsomolské Pravdě a Sov. sportu. Sov. tisk ve dnech 22. 11. až 2. 12. uveřejní obsáhlé články k 3. výročí prohlášení představitelů komunistických a dělnických stran a k 6. výročí Deklarace. Autoři článků se budou vyhýbat každému i sebemenšímu náznaku polemiky o ČLR. Materiály budou vědeckého charakteru. Hluboce vysvětlí stanovisko SSSR k mír. soužití, rozhodující úloze soc. tábora v součas. světě a k nár. osvob. hnutí. K jugosl. státnímu svátku 29. listopadu - 20 let republiky - bude sovětský tisk věnovat značnou pozornost, v uveřejněných člancích bude vzpomenua i nové ústavy, téhož dne je státní svátek ALR. V člancích menšího rozsahu bude zdůrazněna družba lidu obou zemí a rozkolnická politika albánských předáků. Pravda uveřejní k jednání v NATO, zejména ke snaze některých záp. představitelů, neposkytovat žádný úvěr SSSR a nerozšiřovat obchodní styky se zemími soc. tábora. V nejbli. době dostanou redakce k publikaci text poselství Chruščova Společnosti USA - SSSR. Vývoj v Iráku hodnotit zdrženlivě, vcelku pozitivně. V tomto duchu psán i první nevelký komentář v dnešní Pravdě. Značnou pozornost bude sov. tisk věnovat sovětsko-iránským vztahům, Brežněv v nejbli. době vystoupí v iránském parlamentě a Společnosti přátel Irán - SSSR. Hlavní myšlenkou Brežněvova projevu bude reálná možnost zlepšit vzáj. vztahy. Zást. ved. TO MID Černakov mne potom seznámil s provokací proti sov. ZÚ v Kongu. Zdůraznil, že jde o informaci velmi důvěrnou a neofic., podle níž bylo proti některým prac. zÚ SSSR použito hrubé síly. Byli tlučeni a uvězněni. Případ se zatím vyšetřuje a opatření k němu konzultuji.

14. února 1964

Odtajněno dle č.j. 267.261/2001 - OZU Pavlovský 510

Datum: 22.5.2001

Provedl: K.F. 14.2.

Vyřízeno ./-

V-5

Kopie z archivu

Záznam :

ZÚ Moskva zaslal depeši č. 510 o současném sovětském postupu v čínské otázce. Navrhuje se zaslát ZÚ Peking informace o jejím obsahu.

ZAMINI Peking

Šifrou!

Dle ZÚ Moskva přerušil sovětský tisk po projevech Chruščova polemiku s ČLR. Nedává příčinu k jejímu pokračování. Toto opatření těžce zasáhlo čínskou propagandu. Číňané však tvrdí, že v SSSR veřejná protičínská kampaň pokračuje a nabývá na síle. Je to provokace pro sledující cíl podnítit sovětskou odpověď a zahájit tak znovu polemiku. Sovětský tisk uveřejní obsáhlé vědecké články k výročí moskevských dokumentů, které však nebudou polemizovat s čínskými názory. Vzpomene také jugoslávského a albánského státního svátku. V článkách k albánskému svátku bude zdůrazněno přátelství lidu obou zemí a rozkolnická politika předáků ALR.

22.XI.63

Šimovič 031.192

1. vedoucí odboru 25.11.63

2. s. náměstek Šimovič

3. SP 26.11.1963

4. zpět referent

5. m. 7529.1.

26. listop. 1963

Odtajněno dle č.j. 267.261/2001 - OZU
Datum: 22.5.2001

Provedl: .....

1963 XI 21

155
2011

Odřiněno dle č.j. 267.261/2001 - OZU
Datum: 22.5.2001

Kopie
z archivu MZV ČR